

Kulttuurineuvos Eero Niinikosken puhe

Kuusankosken Rotaryklubin 70-vuotisjuhlassa

Kymintehtaan Pato-klubin vintillä 16.5.2024

Arvoisat juhlavieraat, hyvät veljet ja rotariannet

Ensimmäinen rotariklubi täällä pohjois-Kymenlaaksossa perustettiin Kouvolaan v. 1947, vajaat parikymmentä vuotta myöhemmin kuin rotariaate rantautui Suomeen. Kouvolan Klubin toimialueeseen kuului tuolloin myös Kuusankoski. Vuonna 1953 Kouvolan klubiin kuului useita kuusankoskelaisia vaikuttajia ja heidän keskuudessaan kypsyi ajatus oman klubin perustamisesta Kuusankoskelle.

Kouvolan klubin silloinen presidentti, kauppalanjohtaja **Erkki Tuuli** ja rotaripiirin kuvernööri **Pekka Vartiainen** veivät hanketta yhdessä eteenpäin ja järjestivät vuoden 1953 lopulla Pohjois-Kymen sairaalan kahviossa neuvonpidon uuden klubin perustamisesta. Tärkeimpänä asiana oli selvittää Kuusankosken alueen eri ammatit ja laatia niistä rotarisääntöjen edellyttämä luokiteluettelo. Luokitteita saatiin kokoon yli 40 ja näistä katsottiin voitavan täyttää helposti yli 20. Vaikeutena tosin pidettiin Kymiyhtiön eli saman työnantajan voimakasta edustusta luokitteissa, mikä oli rotariliikkeen sääntöjen vastaista.

Samassa sairaalan kahviossa pidettiin perustava kokous 14. tammikuuta 1954 ja paikalla olivat edellisen kokouksen osanottajat ja muutama muu. Kun Kuusankosken Rotaryklubi oli näin tullut perustetuksi ja siihen kutsutut suostuneet liittymään jäseniksi, valittiin kokouspäiväksi torstai, lounaskokouksen alkamisajaksi 12.15 ja kokouspaikaksi hotelliravintola Kymen Pirtti. Kuten hyvin tiedämme, kokouspäivä ja kokouksen alkamishetki ovat pysyneet samoina halki vuosikymmenten, mutta kokouspaikka on vaihtunut useampaan kertaan.

Ensimmäinen lounaskokous oli 4. helmikuuta 1954, jolloin klubin presidentiksi valittiin lääkäri **Mikko Eirto**, joka toimi edellisenä vuonna toimintansa aloittaneen Pohjois-Kymen sairaalan ylilääkärinä. Perustajajäseniksi merkittiin pöytäkirjaan 22 henkilöä. Kuvernööri Vartiainen lähetti anomuksen kansainvälisen rotarijärjestön päämajaan Chicagoon, josta vasta kolme kuukautta myöhemmin 7.5.1954 päivätyllä kirjeellä Rotary Internationalin silloinen presidentti **Joacim Serratosa Ciblis**, joka oli kansallisuudeltaan uruguaylainen, ilmoitti Kuusankosken Rotaryklubin tulleen päivämäärällä 5.5.1954 hyväksytyksi maailmanjärjestön jäseneksi. Syynä viivytelyyn oli, kuten oli arvattavissakin, saman työnantajan 10 prosentin edustus klubissamme. Tänä päivänä yksikään jäsenistämme ei ole tuon häirikköfirman palveluksessa, kyseisen boolaagin eläkeläisiä riveissämme on kuitenkin muutamia.

Pitkin kesää 1954 suunniteltiin sitten innokkaasti Charter-juhlaa, joka pidettiin 23. syyskuuta Kymin ammattikoulun komeassa juhlasalissa. Kouvolan Sanomat otsikoi juhlaajuttunsa räväkästi: ”Rotareiden oltava suolana rappeutuvassa Euroopassa”. Aiheen otsikkoon antoi

pastkuvernööri Vartiainen, joka mainitsi puheessaan, että rotariliike tuli sopivalla hetkellä Eurooppaan, missä on paljon levottomuutta ja epäsovua. Istuva kuvernööri **Jouko Huttunen** totesi puolestaan, että ”rotarius ei merkitse mitään vapaa-ajan harrastusta tai lounaskerhoa, vaan se on elämänkatsomus. Se ei ole hurmahenkisyyttä, vaan reaalisten miesten pyrkimystä korkeiden ihanteiden saavuttamiseksi,” maalaili Huttunen 50-luvun rotari-ihanteita.

Kun silmäilin klubimme 50-luvun vuosiraportteja, kiinnittyi huomio siihen, että monessa yhteydessä tuotiin esille rouvien osallistuminen klubin toimintaan. Joitakin esimerkkejä: vuonna 1954 todetaan: ”Rotaryvuoden aikana pidettiin neljä iltakokousta, joissa kaikissa rouvat mukana.” Vuoden 1955 kertomuksessa mainitaan: ”Veljet vaimoineen rapujuhlassa Kymen Pirtissä” ja samana vuonna löytyy vieraskirjasta merkintä: ”Hei Kuusankosken rotarit, kyllä rouvat kiittää teitä, mut ´ujo toive meillä on, esitelmin muistakaa myös meitä”. Vuoden 1957 vuosiraportissa todetaan, että ”Klubin vuosijuhla vietettiin rouvineen perhejuhlan merkeissä” ja lisäksi todetaan, että ”Joulukyyditys kunnalliskodin hoidokeille on järjestetty entiseen tapaan ja Loppiaisena tarjottiin kunnalliskodin hoidokeille pullakahvit. Pääsiäisenä annettiin lastenkodin lapsille makeisia, hedelmiä ja lentopallo.” Varmasti kaikissa näissä operaatioissa tarvittiin myös rouvien apua.

Kuten oheisista palasista ilmenee, 50-luvun rotareilla on ollut täällä Kuusankoskella varsin paljon sosiaalista mieltä ja vastuuta lähimmäisistä. Sitä samaa todistavat myös maininta vuoden 1958 raportista, missä todetaan **veli Halmeen**, keskuskansakoulun silloisen johtajaopettajan, esitelmä lokakuussa. Hän puhui ”Lättähatuista aikamme ilmiönä”. Vuoden 1959 toukokuussa pohdittiin vilkkaasti Kuusankosken Yhteiskoulun ylioppilaskirjoitusten huonoa tulosta, sillä reputettuja oli yli 30%. Ajankuvasta kertonee sekin, miten vuoden 1959 syyskuussa Klubin viisivuotisjuhlaa vietettiin frakeissa Kymen Pirtissä ja juhlapuheen piti professori **K. Järnefelt** ajankohtaisesta aiheesta ”Tekokuista ja niiden havaitsemisesta taivaalla.”

Otettakoon vielä yksi lainaus Klubimme 10-vuotishistoriikista, missä on koottu luettelo kaikista ulkomaalaisista vieraista Klubissamme vuosina 1954-1964. Kävijöitä oli peräti 13:sta eri maasta Yhdysvaltoja, Argentiinaa, Intiaa ja Tanganjikkaa eli nykyistä Tansaniaa myöten. Keitä he sitten olivat? Joukossa on useita Kymiyhtiön harjoittelijoita ja yhtiön vieraita. Sitten on eri alojen insinöörejä, kirkonmiehiä ja muutamia normaaleja paikkaajavieraita. Tässä suhteessa olemme kyllä valitettavasti taantuneet, sillä eipä juuri tule mieleen ulkomaalaisia vieraita klubimme kokouksissa pitkään aikaan.

Hyvät kuulijat, älkää peljästykö, en aio käydä koko Klubimme historiaa nyt läpi. Tässä oli vain muutamia makupaloja alkuvuosilta, jotka näyttävät tämänpäivän vinkkelistä varsin esimerkillisiltä. Kyllä historiastakin voi jotakin oppia, jos vaan viitsii siihen paneutua.

Entäpä vuosi 1954 vähän laajemmin tutkittuna. Suurin osa läsnäolijoista oli silloin jo syntynyt, mutta eivät ihan kaikki. Aikakirjat kertovat, että **Paavi Pius XII** varoitti Italia televisiotoiminnan aloittamisen aattona television vaaroista perheille. Presidentti **Eisenhower** ilmoitti kongressille, että Yhdysvallat harkitsee ulkomaille myönnettävän taloudellisen avun

supistamista. Ensimmäinen elektroninen tietokone esiteltiin New Yorkissa. Siperiassa on mitattu uusi pakkasennätys – 73,4 astetta. Suomessa **Eeles Landström** teki seiväshypyssä Euroopan ennätyksen huimalla tuloksella 440 cm. Vuoden 1954 ehdoton kirjauutuus oli nimeltään Tuntematon sotilas, joka nostatti ennenkokemattoman kirjallisen myrskyn Helsingin Sanomien arvostelijan **Toini Havun** murskakriitiikin johdosta. Kirjailija **Harri Kaasalainen** lohdutti **Väinö Linnaa** ennustaen, että Havun kritiikki nostaa Linnan vielä sellaiseen kunniaan, että hänet haudataan valtion kustannuksella. ”Tai kunnan” vastasi Linna Kaasalaiselle, jonka ennustus kuitenkin toteutui vuonna 1992.

Sen verran haluaisin kuitenkin Klubimme myöhempien vuosikymmenten toiminnasta mainita, että yksi keskeinen toimintamuoto meillä on ollut kansainvälinen nuorisovaihto. Se alkoi kesävaihtona jo 1960-luvun alkupuolella ja laajeni vuosivaihdoksi v. 1980. Vaihto-oppilaita on lähetetty Yhdysvaltoihin, Australiaan ja Kanadaan. Nytemmin vaihtotoiminta on hiljentynyt. Mainitsematta ei voi jättää myöskään sitä, että veljemme Teuvo Ilmonen oli kahden kouvolaalaisveljen **Yrjö Kaukiais**en ja **Pentti Sääksjärven** kanssa perustamassa rotaryklubia Neuvostoliittoon. Nämä idänkaupan ja rotaryaatteen veteraanit tekivät työtä venäläisen klubin perustamiseksi vuodesta 1971 lähtien. Heidän työnsä palkittiin v. 1990, jolloin Moskovan rotaryklubi sai perustamiskirjansa ensimmäisenä venäläisenä klubina. Mikä mahtaa olla klubin tilanne tänä päivänä. Luulen, että sen jäsenet on kärrätty Siperiaan ulkomaisina agentteina.

Eräs Klubimme presidenteistä jäi varmaankin monien muistiin, sillä hänellä oli varsin poikkeava tapa aloittaa viikkokokous kertomalla tosielämään liittyvä kasku. Tämä herra oli nimeltään **Stig Linderborg**, joka oli pesunkestävä kuusaalainen ja ennen kaikkea yhtiöläinen, joten hänen tarinansa liittyivät hänen pitkäaikaiseen työnantajaansa Kymiyhtiöön. Yksi hänen klassikkojutuistaan oli tämä:

Vuorineuvos **Ekhholm** tuli eräänä aamuna 60-luvun alkupuolella työpaikalleen, jolloin hän huomasi, että pääkonttorin lippu oli puolitangossa, kuten oli tapana, kun joku talon väkeen kuulunut oli kuollut. Niinpä hän meni vahtimestarin luokse tiedustelemaan, kuka on kuollut. Vahtimestarilla oli huomattavia vaikeuksia selittää, koska lippu oli nostettu puolitankoon Uudessa Suomessa olleen vuorineuvos Ekholmin muistokirjoituksen johdosta. Ekhholm meni työhuoneeseensa ja ajatteli, että pitää soittaa ensin jollekin tutulle ja rauhoittua hieman. Niinpä hän soitti hyvälle ystävälleen Kaukaan vuorineuvokselle **Jakob von Julinille**, joka meni aivan hiljaiseksi kuultuaan kuka soittaa, mutta sai sitten sanotuksi: ”Mistä sä soitat”. Seuraava puhelu otettiin Uuden Suomen päätoimittaja **Lauri Aholle**, joka oli uutisen toki huomannut ja pahoitteli tapahtunutta. Ekhholm vaati tietysti oikaisua, minkä päätoimittaja lupasi nöyrästi järjestää. Niinpä seuraavan päivän lehdessä luki: ”Eilisessä lehdessämme ollut uutinen vuorineuvos Ekholmin kuolemasta ei valitettavasti pitänyt paikkaansa.”

Parhaimmat onnitteluni tälle mainiolle Klubille.

